

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/146/2023
Identifikačné číslo spisu:	7214218646
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7214218646.4

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej v spore žalobcu D. G., narodeného XX. L. XXXX, M., G. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Závackým, so sídlom Kežmarok, Hradné námestie 29, IČO: 42 029 171 proti žalovaným: 1/ Mestu Košice, Košice, Trieda SNP 48/A, IČO: 00 691 135 a 2/ Slovenskej republike-Ministerstvu dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Bratislava, Námestie slobody 6, IČO: 30 416 094, o určenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na bývalom Okresnom súde Košice II pod sp. 36C/128/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. apríla 2021 sp. zn. 5Co/135/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému 1/ nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovanej 2/ nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa svojou žalobou zo dňa 27. 6. 2014 domáhal určenia, že mu za obdobie od 28. 6. 2012 do 27. 6. 2014 patrí voči žalovanému v 1. rade právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu a to: parcely KN - C 214/6 - zastavané plochy a nádvoria, o celkovej výmere 4 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.; parcely KN-C 214/9 - zastavané plochy a nádvoria, o celkovej výmere 2.078 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L. a parcely KN-C 4560/10 - ostatné plochy, o celkovej výmere 66 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.. Rovnakou žalobou sa žalobca zároveň voči žalovanému v 2. rade domáhal určenia, že mu za obdobie od 28. 6. 2012 do 27. 6. 2014 patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu a to: parcely KN-C 3375/181 - ostatné plochy, o celkovej výmere 491 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.; parcely KN-C 4505/4 - ostatné plochy, o celkovej výmere 205 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.; parcely KN - C 4548/4 - zastavané

plochy a nádvoria, o celkovej výmere 219 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.; parcely KN-C 4562/2 - ostatné plochy, o celkovej výmere 20 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L. a parcely KN-C 4563/3 - ostatné plochy, o celkovej výmere 32 m², zapísaná na LV č. XXXXX, k. ú. L. U., okres M. C., obec M. - L.. Svoje nároky voči žalovaným žalobca odôvodnil konkrétne skutočnosťou, že na citovaných pozemkoch sa nachádzajú cestné komunikácie patriace žalovaným, pričom neexistuje právny dôvod na takéto užívanie pozemkov. Ako príslušenstvo si žalobca uplatnil nárok na nahradenie trov konania. Žalobca vo svojej žalobe ďalej žiadal, aby súd po vynesení medzitýmneho rozsudku o práve na vydanie bezdôvodného obohatenia pokračoval v konaní tak, že ustanoví znalca na vypracovanie znaleckého posudku za účelom určenia výšky bezdôvodného obohatenia a zaviaže žalovaných na vydanie tohto bezdôvodného obohatenia určeného znaleckým dokazovaním pred súdom.

2. Súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom zo 6. marca 2020 č. k.: 36C/128/2014-146. Výrokom I žalobu v plnom rozsahu zamietol. Výrokom II žalobcovi uložil povinnosť nahradiť trovy konania žalovaného v 1. rade v plnom rozsahu. Výrokom III žalobcovi uložil povinnosť nahradiť trovy konania žalovaného v 2. rade v plnom rozsahu.

2.1 V odôvodnení 19 svojho rozhodnutia konštatoval, že v priebehu tohto konania sa vo veci uskutočnilo aj dovolacie konanie, v rámci ktorého dovolací súd vyslovil svoj jednoznačný právny názor, že ide o tzv. určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c) pôvodne platného Občianskeho súdneho poriadku. Uvedené vyplývalo z obsahu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR - Uznesenia sp. zn. 8Cdo/148/2017 zo dňa 10. decembra 2018 (odsek 27). Zároveň dovolací súd vyslovil tiež právny názor, že je potrebné skúmať, či existuje naliehavý právny záujem na vydaní navrhovaného rozsudku. Toto stanovisko bolo pre konajúci prvostupňový súd právne záväzná a to podľa znenia § 455 Civilného sporového poriadku. T. j. súd konštatoval, že ide o určovaciu žalobu podľa pôvodne platného § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, v súčasnosti podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku.

2.2 Podľa dlhodobo rešpektovanej súdnej praxe je určovacia žaloba opodstatnená iba v prípadoch, že na vydaní navrhovaného rozsudku existuje naliehavý právny záujem, ktorý je potrebné preukázať (v súčasnosti s výnimkou, že naliehavý právny záujem vyplýva z osobitného predpisu, avšak v tejto veci takýto špeciálny právny predpis neexistuje). Zároveň sa súdna prax ustálila na tom, že žalobca v zásade nemá naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak k porušeniu už došlo, pretože ochranu porušovaného práva je možné dosiahnuť žalobou na plnenie.

2.3 Žalobca sa v tomto konaní domáhal určenia, že má voči žalovaným právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho nehnuteľností v období od 28. 6. 2012 do 27. 6. 2014, ktoré má byť podkladom na podanie ďalšej žaloby na plnenie (viď odsek 27 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/148/2017 zo dňa 10. 12. 2018). Z uvedených skutočností bolo zrejmé, že u žalobcu absentuje naliehavý právny záujem na vydaní navrhovaného rozsudku, pretože ochrany svojho práva sa mohol a môže domáhať podaním žaloby na plnenie.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie. Odvolací súd rozhodol rozsudkom sp. zn.: 5Co/135/2020 z 15. apríla 2021. Výrokom I potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Výrokom II priznal žalovanému 1/ a žalovanej 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v plnom rozsahu.

3.1 V odôvodnení rozsudku odvolací súd viedol, že nezistil, že by rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci a bol by naplnený odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu postačujúcom pre úplné zistenie skutkového stavu, tak ako potrebu jeho zistenia si správne vymedzil označením sporných a nesporných skutočností, vykonané dokazovanie správne vyhodnotil, na jeho základe dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver.

3.2 Súd prvej inštancie sa dôvodne zaoberal otázkou, či na vydaní navrhovaného rozsudku (na určení práva žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu žalovanými 1/ a 2/) existuje naliehavý právny záujem, ktorý je potrebné preukázať. Správne, vychádzajúc z ustálených záverov súdnej praxe, podľa ktorých žalobca v zásade nemá naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak k porušeniu práva už došlo, pretože ochranu porušovaného práva je možné dosiahnuť žalobou na plnenie, uzavrel, že u žalobcu absentuje naliehavý

právny záujem na vydaní navrhovaného rozsudku, pretože ochrany svojho práva sa mohol a môže domáhať podaním žaloby na plnenie, ktorý zistený nedostatok naliehavého právneho záujmu na žalobcom požadovanom určení bol dôvodom na zamietnutie žaloby.

3.3 Bolo teda zrejmé, že súd prvej inštancie zistené skutočnosti správne právne posúdil, keď vzhľadom na tvrdenia žalobcu, že má voči žalovaným pohľadávku z titulu bezdôvodného obohatenia za bezdôvodné užívanie jeho nehnuteľností (časť III. žaloby), to znamená, že k porušeniu práva už došlo, konštatoval neexistenciu, resp. nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, že mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho nehnuteľností bez právneho dôvodu žalovanými 1/ a 2/. Žalobca sa mohol a mal domáhať ochrany svojho práva žalobou na plnenie.

3.4 Vo vzťahu k odvolacím argumentom žalobcu, ktorý v odvolaní v podstate sám uviedol (a zároveň sa celým odvolaním i prelína), že jeho konečným cieľom, ktorý mienil v konaní dosiahnuť bola žaloba na plnenie a žiada vydať medzitýmny rozsudok z dôvodu nemožnosti vyčíslenia výšky plnenia a po právoplatnosti tohto rozsudku bude preukazovať cestou súdom nariadeného znaleckého dokazovania výšku svojho nároku, ktorý bude podkladom vydania rozsudku na plnenie, vymykajú sa zákonným dôvodom pre vydanie medzitýmneho rozsudku.

3.5 Medzitýmny rozsudok neslúži tak, ako sa domáha žalobca ako podklad pre vyčíslenie nároku pre účely žaloby na plnenie. V danej veci i najvyšší súd (dovolať) ustálil, že sa jedná o určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c) OSP, a preto súd prvej inštancie správne skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a keďže žalobca ju nepreukázal, dôvodne a správne žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení zamietol. Odvolací súd preto rozsudok ako vecne správny potvrdil.

4. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej ako „dovolateľ“) dovolanie zo dňa 26. 7. 2021, prípustnosť ktorého odôvodnil poukazom na § 420 písm. f) CSP a ust. § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

4.1 K prípustnosti dovolania podľa ust. § 420 písm. f) CSP, teda že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces argumentoval nesprávnosťou odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Nesprávnosť spočívala vo výklade pojmu naliehavý právny záujem. Zopakoval svoju argumentáciu z odvolacieho konania s tým, že sa nestotožnil so záverom odvolacieho súdu ohľadne medzitýmneho rozsudku. Osobitne zdôraznil, že medzitýmny rozsudok nie je nikdy konečný rozsudok, ale v rámci civilného konania je to len takzvané čiastočné rozhodnutie, ktoré musí byť vždy doplnené rozsudkom o plnenie.

4.2 Prípustnosť dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP neodôvodnil, k dovolaniu priložil rozhodnutia Najvyššieho súdu SR.

4.3 Záverom dovolaciemu súdu navrhol zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a v zmysle ust. § 450 CSP vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Žalobca si uplatnil trovy dovolacieho konania.

5. K dovolaniu dovolateľa sa vyjadrila žalovaná 2/. Uviedla, že v konaní nie je pasívne legitimovaná a poukázala na svoju predchádzajúcu argumentáciu v konaní.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné avšak nie je dôvodné.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že

došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V uvedenom prípade vyvodzoval dovolateľ prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP. Prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) dovolateľ vyvodzoval z nesprávneho odôvodnenia odvolacieho súdu, ktorá mala spočívať vo výklade pojmu naliehavý právny záujem. Zopakoval svoju argumentáciu z odvolacieho konania s tým, že sa nestotožnil so záverom odvolacieho súdu ohľadne medzitýmneho rozsudku. Osobitne zdôraznil, že medzitýmny rozsudok nie je nikdy konečný rozsudok, ale v rámci civilného konania je to len takzvané čiastočné rozhodnutie, ktoré musí byť vždy doplnené rozsudkom o plnenie.

11. Pokiaľ ide o argumentáciu dovolateľa ohľadne nesprávneho odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu táto je len v rovine polemiky. Argument dovolateľa, že so zabezpečením znaleckého dokazovania majú v súčasnej dobe neprimerané ťažkosti štátne orgány, pričom súkromné osoby sa k súkromným znaleckým posudkom v súčasnej dobe nemôžu dostať v primeraných termínoch takmer vôbec nesúvisí s prejednávanou vecou, nakoľko súd prvej inštancie a odvolací súd založili rozhodnutia na nepreukázaní naliehavého právneho záujmu na určení, že mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia. Inak povedané, žalobca v spore nezvolil správny spôsob na uplatnenie svojho nároku, v dôsledku čoho bola jeho žaloba zamietnutá. Vo výsledku na tom nič nezmení jeho argumentácia ohľadne problémov so znaleckým dokazovaním, plynutím premĺčania a nevydaním medzitýmneho rozsudku.

12. Dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a z dôvodov procesnej ekonómie odkazuje na bod 13 a 16 (nesprávne číslovanie rozsudku, pri správnom číslovaní by išlo o body 16 a 17, pozn. dovolacieho súdu). Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že naliehavý právny záujem (v zásade) absentuje, ak má žalobca možnosť žalovať na splnenie povinnosti. Je to tak v prípadoch, keď tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, ale keď už došlo k jeho porušeniu.

13. Dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna, nie skutková otázka. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania.

15. Dovolateľ nevymedzil právnu otázku, od riešenia ktorej by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. V prípade ak by dovolací súd absenciu konkrétne vymedzenej právnej otázky (otázok) nezohľadnil a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (1Cdo/23/2017, 2Cdo/117/2017, 3Cdo/6/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017). Ak by bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu [a na tom základe ho (dokonca) prípadne zrušil], porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03). Z vyššie uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že na podklade dovolania žalobcu nemožno uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

16. Z vyššie uvedeného vyplýva, že zo strany súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorý by znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a dovolanie podľa ust. § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné z dôvodu absencie formulovania právnej otázky, dovolací súd konštatuje, že dovolateľom uplatnené dovolacie dôvody v zmysle ust. § 420 CSP nie sú dôvodné a podľa § 421 ods. 1 CSP nie sú prípustné, z uvedeného dôvodu preto v sumáre dovolanie dovolateľa podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol. Na uvedenom nič nemení ani poukázanie na dve rozhodnutia Najvyššieho súdu vo veci žalobcu, v konaní sp. zn. 1Cdo/216/2014, kedy došlo k zrušeniu rozhodnutí súdov nižších stupňov z procesného dôvodu a sp. zn. 8Cdo/148/2017, v ktorom najvyšší súd skorigoval postup súdov nižšej inštancie v tejto veci kedy uviedol, že ide o určovaciu žalobu. Závery konania sp. zn. 5MCdo/3/2015 tiež nie sú aplikovateľné pre potreby tohto konania, keďže súdy uznali nárok žalobcu na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, teda žalobu na plnenie, pričom dovolanie generálneho prokurátora bolo v konaní najvyšším súdom odmietnuté z procesných dôvodov.

17. V súlade s ust. § 453 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa primerane použijú na dovolacie konanie. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, že úspešným žalovaným ich náhradu nepriznal, pretože im žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.